

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 13 mars 1902, kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till ändring i förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m., i syfte att införa ett på allmän rösträtt grundadt lokalt veto.

(2:a A.)

Till bevillningsutskottet har öfverlemnats en inom Andra Kammaren af herrar *E. G. Åkerlind* och *C. P. Jansson* väckt motion, n:o 109, så lydande:
»Med hänvisning till motionen n:o 113 i Andra Kammaren för år 1894 såsom motivering, tillåta vi oss föreslå,
att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och till Riksdagen framkomma med förslag till ändring i nu gällande förordning om försäljning af bränvin m. m. enligt vid samma motion fogade grunder.»

Den motion, till hvilken sålunda hänvisas, var af följande lydelse:

»I sitt yttrande öfver en vid sistlidna års riksdag väckt motion att genom per capita-omröstning, deri alla till myndig ålder komna välfrejdade kommunalmedlemmar ega deltaga, skall bestämmas, huruvida inom kommunen spirituosaförsäljning må ega rum eller icke, medgaf bevillningsutskottet enhälligt, att »det med skäl kan sättas i fråga, om ej i nu berörda angelägenhet större inflytande borde inom kommunen tillerkännas flertalets åsigt». Utskottet ansåg sig likväl ej kunna förorda förslaget, såsom innebärande en »allt för stor afvikelse från nu gällande grundsatser för kommunala ärendens

afgörande.» När utskottets hemställan om afslag å motionen föredrogs i Andra Kammaren, gillades motionens allmänna syfte af samtliga de ledamöter, som yttrade sig i ämnet. Och sedan dess har man från skilda delar af landet förspott ett ganska lifligt intresse för den sålunda å bane bragta tanken att i fråga om detaljhandeln med spirituösa drycker, hvilken redan i viss mån är beroende af kommunalbeslut, göra allvar af den kommunala sjelfstyrelsens princip.

Föredömen från andra länder — Nordamerikas förenta stater, England och dess kolonier — gifva ock stöd åt förhoppningen, att man på den antydda vägen skall kunna närma sig en mera tillfredsställande lösning än hittills af en fråga, hvilkens utomordentligt stora betydelse af alla erkännes, och hvilkens af flera skäl vanskliga beskaffenhet därför icke får afskräcka från fortsatta bemödanden att genom lagstiftningens mellankomst underlätta och stödja det moraliska reformarbete, som verkar på opinion och sed.

Det förslag, vi gå att framställa, är så till vida icke någonting fullkomligt nytt, som det nära ansluter sig till nu gällande bestämmelser om kommunernas beslutanderätt i ärenden angående detaljhandel med spirituösa drycker och vill utveckla denna rätt i enlighet med en verklig sjelfstyrelsens grundsatser, från hvilka våra kommuner — såsom rösträttsstatistiken utvisar, och de vid samtliga lagtima riksdagar 1867—1893, utom en enda, väckta rösträttsmotioner påpekat — ännu stå mycket fjerran. Och hvad angår administrativa myndigheters nuvarande inflytelse å detta slags kommunalfrågor, så inskränker vårt förslag icke Konungens befallningshafvandes nuvarande rätt att, mot kommunalmyndighets bifallande beslut, förvägra upplåtande af försäljningsrättigheter. Att Konungens befallningshafvandes nuvarande befogenhet att, äfven mot stadsfullmäktiges (eller allmän rådstugas) mening, medgifva försäljningsrättigheter, åtminstone får vika för ett folkömröstningsveto, torde ej från någon synpunkt kunna betraktas såsom en för samhällets bästa äfventyrlig inskränkning i nämnda embetsmyndighets maktfullkomlighet. Vi afse ej heller någon annan rubbning af de nu stadgade formerna för handläggning af ifrågavarande ärenden än den, som nödvändigt följer af rätten att fordra en vetoömröstning. Vårt förslag afser endast att öppna en möjlighet för flertalet af kommunens medlemmar att hindra en försäljning, som nu kan kommunen påtvingas genom beslut dels af en kommunal myndighet, som framgått ur eller utöfvar sin beslutande makt enligt fyrktals- och bevillningsrösträtt, dels af en administrativ statsmyndighet.

Från den förut nämnda motionen skiljer sig sålunda vårt förslag i vissa väsentliga afseenden.

Vi vilja icke, såsom motionären vid sistlidne riksdag, öfverlemna åt allmän rösträtt att antingen tillåta spirituosaförsäljning inom kommunen och

i så fall bestämma försäljningsrättigheternas antal eller förbjuda upplåtelse af sådana rättigheter, utan vilja vi endast tillerkänna kommunens medlemmar rätt att genom omröstning uttala sitt veto mot ett i nu stadgad ordning väckt förslag om beviljande af rättighet till minuthandel och utskänkning. Derjemte, och såsom en borgen för ett mera medvetet intresse för saken, äsyftar vårt förslag icke en obligatorisk omröstning, utan göres den beroende af initiativ från ett visst antal af kommunens medlemmar. Der initiativrätten ej begagnas, eller förbudet icke segrar vid omröstningen, behålla de kommunala och administrativa myndigheterna sin nuvarande beslutanderätt. Då vi endast föreslå ett veto, finnes naturligen för oss ej heller något skäl att ifrågasätta, det »angränsande» eller eljest närbelägna kommuner skulle ega att i omröstningen deltaga.

Begränsadt till ett veto, tillerkänt åt den allmänna rösträtten, lär den af oss föreslagna anordningen icke träffas af den anmärkning, som bevillningsutskottet gjorde gällande mot den vid förliden riksdag väckta motionen, att nemligen denna innebar »en allt för stor afvikelse från nu gällande grundsatser för kommunala ärendens afgörande». Detta torde väl kunna sägas om ett förslag af innehåll, att det positiva beslutet om upplåtande af försäljningsrättigheter och om deras antal skulle från kommunala myndigheter och vederbörande embetsverk flyttas öfver till en ny, talrik kår af röstegande, men ej om en åt dessa öfverlemnad rätt att blott afvärja en åtgärd, som flertalet ogillar. Och om vi vilja tillerkänna detta veto åt en af nuvarande kommunala census oberoende rösträtt, så kan ju icke i en sådan fråga, som den om spirituosaförsäljning, mot detta vårt yrkande åberopas något af de skäl, som anföras till försvar för bevillnings- och fyrktalsrösträtten vid beslut om kommunala skatter och utgifter eller vid val af dem, åt hvilka kommunens beslutanderätt i sådana ärenden kan eller skall öfverlemnas. Ty det »större inflytande», som enligt vårt förslag »tillerkännes flertalets åsigt», kan icke i någon den ringaste mån träda någons rätt eller kommunens välförstådda och lofliga intressen för nära.

Då Riksdagen, derest den gillar syftet af vårt förslag, torde böra hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af ett författningsförslag, anse vi tillräckligt att här angifva hufvudgrunderna för den ändring af nuvarande försäljningslag, som vi förorda.

Vi tillåta oss sålunda att föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och för nästkommande Riksdag framlägga förslag till ändring i nu gällande förordning om försäljning af bränvin m. m., enligt följande grunder:

1:o. När i stads- eller landtkommun fråga uppstår, att rättighet till

annan minuthandel med eller utskänkning af bränvin än sådan, som i stad eger rum på grund af burskap eller särskildt privilegium och på landet kan tillkomma innehafvare af gästgifveri, skall inom kommunen meddelas, åligger det Konungens befallningshafvande, derest inom viss tid skriftlig ansökan derom inkommer, undertecknad af välfrejdade, till myndig ålder komna medlemmar af kommunen, som äro svenska medborgare, till ett antal motsvarande minst en tjugonedel af kommunens mantalsskrifna folkmängd, att förordna om anställande i kommunen af omröstning rörande den sålunda väckta frågan.

2:o. I denna omröstning ega alla de kommunalmedlemmar att deltaga, som uppnått myndig ålder, ega god frejd och äro svenska medborgare.

3:o. Omröstningen, som sker med slutna sedlar, gäller endast förbud eller icke förbud mot ifrågasatt upplåtande af försäljningsrättigheter.

4:o. Om förbudsförslaget af mer än hälften af de i omröstningen deltagande antages, träder det i kraft från den tidpunkt, då förut beviljade rättigheter upphöra, och må ny fråga om upplåtande af rättigheter ej väckas förr än efter tre år. Om förslaget af flertalet röstande ogillas, har det förfallit, och kan ny fråga om förbudsomröstning likaledes ej väckas förr än efter tre år.

5:o. Besvär öfver det genom omröstningen fattade beslutet må ej anföras på annan grund, än att det förmenas icke hafva tillkommit i laglig ordning; och skall Konungens befallningshafvande, derest beslutet af sådan anledning undanrödjes, förordna om anställande af ny omröstning.

En del erforderliga detaljföreskrifter anse vi oss icke böra föreslå, då vi ej förutsätta, att vederbörande utskott finner lämpligt att utarbete ett formligt lagförslag.

Slutligen torde vi ej böra underlåta att beröra en formfråga angående vårt förslags behandling i Riksdagen, alldenstund den mening uttalats, att den vid sistlidne riksdag väckta motionen till äfventyrs bort behandlas af lagutskottet.

Under erinran i förbigående derom, att å 1853—54 års riksdag, då reformen i lagstiftningen om bränvins tillverkning och försäljning grundlades, ett och samma utskott (det särskilda s. k. bränvinsutskottet) handlade frågorna om såväl försäljning som tillverkning, och att i enlighet med då gällande grundlagsföreskrift om slutligt afgörande af bevillningsfrågor, när stånden ej derom kunnat enas, beloppet af minuterings- och utskänkingsafgift per kanna bestämdes genom omröstning i förstärkt statsutskott, samt att detta åliggande genom en vid nämnda riksdag vidtagen grundlagsändring från förstärkt statsutskott öfverflyttades till förstärkt bevillningsutskott, äfvensom att det är häfdvunnen praxis, att alla frågor om ändringar i försälj-

ningslagstiftningen hänvisas till bevillningsutskottet, tillåta vi oss att till belysning af det yppade tvifvelsmålet påpeka följande omständigheter.

Nu gällande försäljningslag, föreslagen, i likhet med så många föregångare, af bevillningsutskottet, lemnar åt kommunala myndigheter vissa uppdrag, tilldelar dem (stadsfullmäktige eller allmän rådstuga samt magistrat i stad, kommunalnämnd och kommunalstämma på landet) vissa rättigheter och skyldigheter med hänsyn till frågor om bränvinsförsäljning — uppdrag, befogenheter och åligganden, som icke tillkomma dessa myndigheter på grund af några bestämmelser i kommunallagarne.

När så är, kan ju med skäl frågas, hvarför ej en sådan modifikation i den af bevillningsutskottet hittills handlagda försäljningslagens föreskrifter om kommunala myndigheters funktioner med hänsyn till bränvinshandeln, hvarigenom åt ett större antal kommunalmedlemmar än dem, som för närvarande ega rösträtt i kommunala angelägenheter, blefve tillerkänd rätt att, enligt andra rösträttsgrunder än de nu gällande, utöfva ett lokalt veto, — hvarför ej en sådan modifikation skulle böra behandlas af det utskott, som handlägger alla öfriga bestämmelser i försäljningslagen.

På den frågan torde dock kunna svaras, att, när försäljningslagen lemnar vissa uppdrag åt de nämnda kommunala myndigheterna, det blott är redan bestående, genom kommunallagstiftningen anordnade myndigheter, som den tager i anspråk för åligganden, hvilka, ehuru ej särskildt föreskrifna i kommunallagarne, kunna sägas falla under de i dessa lagar meddelade allmänna bestämmelserna om kommunens och de kommunala myndigheternas ändamål och befogenhet. Eller, med andra ord, försäljningslagen skapar ej några nya kommunala institutioner, om den ock utrustar de bestående med vissa funktioner, som ej äro i sjelfva kommunallagarne uttryckligt nämnda. Deremot skulle en bestämmelse sådan som det af oss föreslagna lokala vetot skapa ett slags ny — låt vara till sin verksamhet endast fakultativ och till blott en enda angelägenhet begränsad — kommunal institution på hittills ej i kommunallagstiftningen förekommande grunder.

Vi vilja ej bestrida, att detta är något annat och går något längre än den befattning med försäljningsärenden, som genom försäljningslagen är uppdragen åt de på grund af kommunallagarne bestående och genom dem ordnade, nuvarande kommunala institutionerna, och att detta skulle kunna anföras såsom ett tänkvärdt skäl för det påståendet, att det af oss väckta förslaget bör formelt behandlas såsom en kommunallagstiftningsfråga.

Emellertid, vårt förslag utgör blott en modifikation af den försäljningslag, som häfdvunnet behandlas af bevillningsutskottet, och skall, om det gillas, i denna lag inpassas. Det skulle utan tvifvel finnas vara i flera afseenden otjenligt att göra de af oss föreslagna bestämmelserna till föremål för en från

försäljningslagen i öfrigt fristående lagstiftningsåtgärd. Och för dem, som betrakta vårt förslag såsom i någon mån ingripande i kommunallagstiftningen, synes oss, som borde alla formella betänkligheter undanrödjas, derest vårt förslag, med stöd af 47 § riksdagsordningen, blefve behandladt af sammansatt bevillnings- och lagutskott.

På grund häraf anhålla vi, att vår motion måtte hänvisas till bevillningsutskottet.»

Vid 1893 års riksdag hade, såsom af 1894 års motionärer antydes, väckts motion derom, att inga då befintliga eller ifrågasatta nya spirituosaförsäljningsställen inom en kommun finge efter viss tid utöfva sin verksamhet förr, än genom omröstning per capita blifvit bestämdt, huruvida inom kommunen spirituosa försäljning skulle få ega rum eller icke; och skulle, enligt det framställda förslaget, rättighet att i dylik omröstning deltaga tillkomma samtliga till 21 års ålder komna, välfräjdade män och qvinnor ej mindre inom de kommuner, hvarest fråga uppstått om inrättande af nya eller bibehållande af redan befintliga försäljningsställen, utan äfven inom angränsande kommuner och de kommuner, som vore belägna på visst afstånd, af t. ex. mindre än en mil.

Med anledning af sistberörda motion återopade bevillningsutskottet (betänkandet n:o 9) §§ 6, 7, 8, 10 och 13 i bränvinsförsäljningsförordningen; och yttrade utskottet vidare:

»Bestämmandet af huruvida bränvinsförsäljningsrättighet må i en kommun utöfvas är sålunda enligt nu gällande stadganden i allmänhet öfverlemnadt till kommunens representation jemte vederbörande myndighet.

Enligt utskottets förmenande kan det med skäl sättas i fråga, om ej i nu berörda angelägenhet större inflytande borde inom kommunen tillerkännas flertalets åsigt. Den af motionären i detta syfte föreslagna anordningen synes emellertid utskottet icke kunna förordas, enär densamma uppenbarligen skulle innebära en allt för stor afvikelse från nu gällande grundsatser för kommunala ärendens afgörande.»

På grund af hvad sålunda anförts, hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och blef denna utskottets hemställan af båda kamrarna utan omröstning bifallen.

Här ofvan intagna, vid 1894 års Riksdag väckta motion behandlades af sammansatt bevillnings- och lagutskott, hvilket, efter en utredning om

verkningarna inom olika länder af lagstiftningsåtgärder i den föreslagna riktningen, i sitt betänkande (n:o 6) yttrade:

»Af den ofvan lemnade kortfattade redogörelsen för hithörande förhållanden i några länder, särskildt i de af motionären åberopade Nordamerikas förenta stater och England med dess kolonier samt vårt eget land, framgår enligt utskottets åsigt, att det lokala optionssystemet icke är mindre fullständigt tillämpadt i vårt land än uti öfriga anförda länder. De kommunala myndigheterna hafva i Sverige med större framgång än uti de flesta länder inskränkt bränvinsförsäljningen och uti de flesta kommuner för landsbygden till och med infört absolut förbud. Att stadskommunerna hos oss icke ansett sig med framgång kunna genomföra ett dylikt förbud, torde ej väcka förvåning hos den, som sett, att så godt som öfverallt i andra länder, der försök i städerna i den riktningen gjorts, dessa utfallit mindre gynsamt och måst öfvergifvas. Fördelen att måhända något kunna inskränka förbrukningens totala belopp har uppvägs af den demoralisation och de andra olägenheter, som förbudets kringgående så godt som allestädes medfört. Emellertid äro äfven stadskommunerna i vårt land i sin fulla rätt att genom lokal option införa förbud för minuthandel med eller utskänkning af bränvin, om blott stadsfullmäktige eller allmän rådstuga och magistraten äro ense om fördelen deraf.

Utskottet har icke uti de af motionärerna anförda utländska förhållandena kunnat finna något exempel på, att den lokala optionen varit uppdragen åt en vidsträcktare krets röstberättigade än den, som utgjorts af de i allmänhet i kommunala angelägenheter röstberättigade, men väl har det visat sig på flera ställen fördelaktigt att lägga afgörandet i händerna på ett mindre antal personer, som representera ett större område, i ändamål att minska deras inflytande, hvilkas intressen mer eller mindre vore förbundna med spirituosaförsäljningen. I likhet med förliden Riksdags bevillningsutskott, medgifver utskottet visserligen, att önskvärdt vore, det ett större inflytande än nu är fallet tillerkändes flertalets åsigt, men anser, att den af motionärerna föreslagna anordningen skulle alltför mycket afvika från de nu i kommunala angelägenheter rådande rösträttsförhållandena. Med bränvinsförsäljningen äro förbundna så stora intressen, och sättet för dess tillämpning är af så ingripande betydelse för kommunernas lugna och lifskraftiga utveckling, att något talande skäl näppeligen torde kunna anföras, hvarför icke hithörande frågor borde afgöras på enahanda sätt och af samma korporationer som kommunens öfriga angelägenheter. Nykterhetsfrågorna hafva såväl i vårt land som i andra länder visat sig ega förmågan att sätta sinna i sådan rörelse, att snarare mer än mindre betänksamhet och mogenhet

i uppfattningen erfordras för deras lugna pröfvande än vid andra af de oftare förekommande kommunala frågorna.

Såväl licenssystemet som än mer en på den lokala optionen grundad ren förbudslagstiftning innebär enligt utskottets uppfattning ett sådant ingripande i den enskilde individens handlingsfrihet och lefnadsförhållanden, att hvarje fortskridande på dessa vägar bör ske endast i mån som det allmänna rättsmedvetandet uppbär och gillar de föreslagna åtgärderna. Ett förhastadt steg i nämnda rigtning — låt vara framkalladt af aldrig så välmenande och entusiastiska sträfvanden — framkallar lätt motsatsen af den verkan, som åsyftas.»

Utskottet hemställde på sålunda anförda grunder, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls af Riksdagen, af Första Kammaren utan föregående diskussion och utan votering, samt af Andra Kammaren, efter diskussion, med 141 röster mot 74, hvilka afgåfvos för bifall till motionen.

En motion med alldeles samma förslag som det i sist omförmälda motion framställda förekom jemväl vid 1896 års riksdag, dervid till stöd för förslaget åberopades, bland annat, resultatet af en i Norge nyligen antagen bränvinslag.

I sitt i anledning af motionen afgifna betänkande (n:o 1) förklarade sig bevillningsutskottet icke anse förslaget innefatta bättre bestämmelser än dem, som redan vore gällande i fråga om sättet för bestämmande af rättigheter till minuthandel med och utskänkning af bränvin; och yttrade utskottet vidare:

»Redan enligt nu gällande förordning har i de flesta landtkommuner fullständigt förbud blifvit infördt, och möjlighet att få sådant förbud till stånd finnes äfven för städerna. Det torde nemligen icke lida något tvifvel, att stadsfullmäktige eller allmän rådstuga och magistraten skulle afstyrka beviljandet af försäljningsrätt inom staden, om en mera allmän önskan i sådan rigtning skulle göra sig gällande inom samhället. Att i denna fråga gifva de röstberättigade lika rösträtt, eller, såsom i motionen föreslagits, utsträcka rösträtten än ytterligare genom att lägga afgörandet i händerna på en så vidsträckt krets röstberättigade som kommunens alla till myndig ålder komna medlemmar, män och kvinnor, hvilka ega god frejd och äro svenska medborgare, finner utskottet innebära en allt för stor afvikelse från nu gällande grundsatser för kommunala ärendens afgörande; hvarförutom, såsom 1894 års sammansatta bevillnings- och lagutskott i sitt ofvan omförmälda betänkande jemväl framhållit, med bränvinsförsäljningen äro förbundna så stora intressen och sättet för dess tillämpning är af så ingripande betydelse för kommunernas lugna och lifskraftiga utveckling, att skäl icke förefinnes att

afgöra hithörande frågor på annat sätt än öfriga kommunala angelägenheter. Hvad beträffar den af motionären åberopade, i Norge införda nya bränvinslagen, anser utskottet, att, i anseende till den korta tid, som förflutit efter dess antagande, verkningarna af nämnda lag ännu icke hunnit så tydligt framträda, att häraf kan hemtas något föredöme.*

Utskottet hemställde förty, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas, och Riksdagen fattade sitt beslut i enlighet med denna utskottets hemställan. Sagda beslut fattades af Första Kammaren utan föregången diskussion och utan votering samt af Andra Kammaren, efter diskussion, med 121 röster mot 58, hvilka afgåfvos för bifall till motionen.

Vid behandlingen af nu föreliggande motion har utskottet ansett lämpligt att införskaffa upplysningar rörande de i Norge rådande förhållanden, så vidt de kunna vara af betydelse för bedömandet af det af motionärerna framställda förslag.

Enligt den i Norge gällande lag om försäljning och utskänkning af bränvin den 24 juli 1894 må i städerna (jemväl de s. k. ladestederna med egen kommunalstyrelse) försäljning af bränvin i mindre parti än 250 liter äfvensom utskänkning af bränvin utöfvas allenast af bolag, hvilkas stadgar blifvit godkända af platsens kommunalstyrelse och stadfästade af Kongl. Maj:t, dervid dock visst undantag finnes föreskrifvet för dem, hvilka vid lagens trädande i kraft hade rätt till minutförsäljning af bränvin.

Innan godkännande af ett bolags stadgar kan ega rum, skall medelst allmän omröstning, i hvilken alla inom kommunen bosatta män och kvinnor af uppnådda 25 års ålder ega rätt deltaga, afgöras, huruvida bildande af bolag för försäljning och utskänkning af bränvin eller fortsättande af sådant bolags rörelse må tillåtas inom stadens gränser. Bolag kan icke bildas eller få nytt godkännande af sina stadgar, derest majoriteten af de i saken röstberättigade motsätter sig detta. Om ett bolag blifvit efter en sådan omröstning upplöst, erfordras för dess återupprättande, att vid ny omröstning majoriteten af de i saken röstberättigade dertill samtycker. Dessa genom omröstning fattade beslut gälla under 5 år, och derest icke inom 6 månader före femårsperiodens utgång ny omröstning hos kommunalstyrelsen begäres af så många i saken röstberättigade, att de utgöra minst $\frac{1}{20}$ af det antal röstberättigade, som fans upptaget i senast använda röstlängd, skall beslutet fortfarande att gälla under ytterligare 5 år, och så vidare allt framdeles.

Intill 1895 års utgång hade godkännande af stadgar för bränvinsbolag meddelats i in alles 51 köpstäder och »ladesteder». Det fanns då blott 3 städer, i hvilka bränvinshandel försiggick, men hvilka icke hade bolag, nemligen Son, Hølen och Stathelle.

Enligt lagen den 24 juli 1894, egde under loppet af åren 1895—99 folkomröstning rum i samtliga ofvannämnda 51 städer. Resultatet af dessa omröstningar blef, att

år 1895 nedvoterades 11 bolag och bibehöllos 2				
» 1896	»	5	»	»
» 1897	»	3	»	»
» 1898	»	4	»	»
» 1899	»	3	»	»
Summa nedvoterade 26,		bibehållna 25.		

Dessutom nybildades under år 1898 bolag i städerna Hølen och Stathelle.

I tio af de elfva städer, i hvilka bränvinsbolagen enligt omröstningen år 1895 upplösts, begärdes ny omröstning år 1900, och blefvo då bolagen återupprättade i 6 af nämnda städer, hvaremot i återstående 4 städer det skulle förblifva vid det bestående.

Jemväl i de 2 städer, i hvilka omröstningen år 1895 icke ledde till bolagens upplösning, försiggick ny omröstning år 1900, men å begge ställena utan att majoritet uppnåddes för ändring af det bestående.

År 1901 egde nya omröstningar rum i sex städer, nemligen 3, i hvilka bolagen enligt 1896 års beslut upplösts, och 3, i hvilka bolagen bibehållits. På samtliga dessa ställen blef resultatet detsamma som år 1896.

Antalet bränvinsbolag i verksamhet var således år 1896 40, 1897 35, 1898 34, 1899 30, 1900 27, 1901 33, och bör vidare anmärkas, att i 2 af de städer, i hvilka bolagen upplösts, bränvinshandel eger rum på grund af äldre rättigheter. I öfriga städer utan bolag är all bränvinsförsäljning förbjuden.

Af norska statistiska centralbyråns meddelanden för år 1901 (Band XIX, n:o 11), från hvilken publikation förestående uppgifter hufvudsakligen äro hemtade, upplyses tillika, hurusom under åren 1896 och 1897 förbrukandet af billigt, starkt sprithaltigt vin (s. k. »laddevin») i hög grad tilltog. Importen af vin till Norge steg från 2,967,300 liter år 1895 till 4,943,500 liter 1896 och ytterligare till 5,606,600 liter år 1897, hvilket utgör en ökning för dessa 2 år af mera än 2 $\frac{1}{2}$ millioner liter. År 1898 utgjorde sagda import 5,876,750 liter, år 1899 5,009,700 liter och år 1900 5,157,300 liter.

För hvarje invånare var vinimporten

under åren 1891—1895 i medeltal.....	1,21 liter
» år 1896	2,38 »
» » 1897	2,66 »
» » 1898	2,75 »
» » 1899	2,31 »
» » 1900	2,34 »

Slutligen torde ur förberörda statistik böra meddelas, att man för en följd af år anställt en approximativ beräkning öfver hela alkoholförbrukningen (å 100 %) per invånare, dervid man utgått från en viss antagen genomsnittsprocent af alkohol, särskildt för bränvin, vin (10 å 15 %) och öl (omkring 4 %). Resultatet af denna beräkning utvisar, att alkoholförbrukningen (med frånräknande af denaturerad bränvin och dylikt) utgjort för hvarje invånare:

under år 1891 omkring.....	2,84 liter
» » 1892 »	2,50 »
» » 1893 »	2,65 »
» » 1894 »	2,74 »
» » 1895 »	2,52 »
» » 1896 »	2,09 »
» » 1897 »	2,13 »
» » 1898 »	2,43 »
» » 1899 »	2,75 »
» » 1900 »	2,80 »

Såsom af förestående kortfattade redogörelse framgår, har man i Norge i åtskilliga städer, i hvilka på grund af allmän omröstning bränvinsförsäljningen afskaffats, funnit sig föranlåten att redan vid första tillfälle till ny omröstning åter medgifva dylik försäljning. Då det dessutom visat sig, att den i Norge gällande lagstiftningen icke ledt till någon stadigvarande minskning i spritförbrukningen, torde man kunna säga, att denna lagstiftning icke utgör ett föredöme, som manar till efterföljd.

För öfrigt vill utskottet erinra, att enligt hos oss gällande bränvinsförsäljningsförordning kan den kommunala representationen i landtkommun och i stadskommun, om den är enig med magistraten, förhindra minuthandel med och utskänkning af bränvin.

Vid sådant förhållande hemställer utskottet,

att herrar Åkerlinds och Janssons motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag

till ändring i bränvinsförsäljningsförordningen i syfte att införa ett på allmän rösträtt grundadt lokalt veto icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 mars 1902.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.
